

УДК 657.6

ІНСТИТУЦІЙНА МОДЕЛЬ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОГО АУДИТУ ДІЯЛЬНОСТІ ЕКОНОМІЧНИХ АГЕНТІВ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ

Володимир Чаплига

Львівський національний університет імені Івана Франка, Львів, Україна
ORCID: 0000-0001-8275-6407

Резюме. Досліджено та систематизовано теоретичні основи інституційної моделі ризик-орієнтованого управління якістю аудиту в сучасних умовах цифровізації. Розроблено структуру комплексної моделі управління якістю, що об'єднує ризик-орієнтований підхід із цифровими інструментами та інституційним середовищем. Представлено класифікацію суб'єктів інституційної моделі як цілісної системи, що об'єднує взаємодію всіх основних класів (нормативно-регуляторні інститути, професійна спільнота і нагляд, аудиторські фірми, економічні агенти, технологічні платформи, суспільство) з чітким визначенням їх ролей, цільових функцій, методів взаємодії, інформаційних зв'язків та критеріїв ефективності саме в умовах цифровізації. Особливу увагу приділено формалізації критеріїв оцінювання досягнення цілей кожним суб'єктом, зокрема адаптивності моделі ризиків, ефективності використання цифрових інструментів, прозорості алгоритмів штучного інтелекту (ШІ), кібербезпеці та рівню цифрової компетентності. Упроваджено елементи цифровізації та новітніх інформаційних технологій як складових взаємодії між суб'єктами запропонованої моделі. Показано, що синергія цифрових технологій (ШІ, блокчейн, великі дані, RPA) та ризик-орієнтованого підходу залежить від інтеграції ризик-менеджменту на всіх етапах аудиту та синхронізації з цифровими технологіями, що дозволяє при обмежених ресурсах автоматизувати рутинні завдання, підвищити точність, забезпечити прозорість даних і значно покращити виявлення шахрайства. Додатково обґрунтовано роль цифрової зрілості аудиторських фірм як детермінанти якості аудиту в умовах сталого розвитку. Особливу увагу приділено глобальним викликам сталого розвитку та ролі ESG-складових моделі у розвитку стандартів надання впевненості щодо нефінансової звітності. Обґрунтовано необхідність інтеграції екологічних, соціальних та управлінських аспектів у систему ризик-орієнтованого аудиту, що формує підґрунтя для створення нових механізмів довіри, підвищення прозорості бізнесу та підвищення його соціальної відповідальності в умовах цифрової економіки.

Ключові слова: інституційна модель, управління якістю, ризик-орієнтований аудит, цифровізація, штучний інтелект, блокчейн, роботизована автоматизація, кібербезпека, сталий розвиток.

https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2025.05.085

Отримано 26.08.2025

UDC 657.6

INSTITUTIONAL MODEL OF QUALITY MANAGEMENT FOR RISK-ORIENTED AUDIT OF ECONOMIC AGENTS' ACTIVITIES IN THE CONTEXT OF DIGITALIZATION

Volodymyr Chaplyha

Ivan Franko National University of Lviv, Lviv, Ukraine

Summary. The article investigates and systematizes the theoretical foundations of the institutional model of risk-oriented audit quality management in the context of modern digital transformation. A comprehensive structure of the quality management model is developed, integrating the risk-oriented approach with digital tools and the institutional environment. The classification of the institutional model's subjects is presented as a holistic system encompassing the interaction of all key classes: normative and regulatory institutions, the professional community and oversight bodies, audit firms, economic agents, technological platforms, and society – with clearly defined roles, target functions, methods of interaction, information flows, and efficiency criteria relevant to the

digital environment. Special attention is paid to formalizing the evaluation criteria for achieving the goals of each subject, including risk model adaptability, the effectiveness of digital tools, transparency of artificial intelligence (AI) algorithms, cybersecurity, and the level of digital competence. Elements of digitalization and advanced information technologies are introduced as essential components of interaction among model participants. It is shown that the synergy of digital technologies (artificial intelligence, blockchain, big data, robotic process automation) and a risk-oriented approach depends on the integration of risk management across all stages of the audit and synchronization with digital tools. This integration allows for the automation of routine tasks, improvement of accuracy, enhancement of data transparency, and a significant increase in fraud detection efficiency under limited resources. Particular emphasis is placed on global sustainable development challenges and the role of Environmental, Social, and Governance constituents in shaping global sustainability assurance standards. The necessity of integrating non-financial information into the risk-oriented audit system is substantiated as a key prerequisite for the evolution of audit quality management in the digital economy.

Key words: institutional audit model, quality management, risk-oriented audit, digitalization, artificial intelligence, blockchain, robotic process automation, cybersecurity, sustainable development.

https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2025.05.085

Received 26.08.2025

Постановка проблеми. Сучасна економіка потребує нових форм забезпечення достовірності фінансової та нефінансової звітності. У цьому контексті аудит виконує роль гаранта довіри до інформації, що подається економічними агентами. Умови глобалізації, цифровізації та зростаючого інтересу до принципів сталого розвитку спричинили значні трансформації в регулюванні аудиту, зосереджуючись на переході від реактивного контролю до проактивного ризик-орієнтованого управління якістю, закріпленого в нових міжнародних стандартах. Це, своєю чергою, актуалізувало потребу у формалізації інституційної моделі аудиту як складової системи управління якістю, що враховує ризики, новітні інформаційні технології та потреби сталого розвитку. Актуальність проблеми для України посилюється необхідністю відповідності європейським стандартам в умовах євроінтеграції, завданнями відбудови економіки після війни з активною участю міжнародного капіталу, що вимагає високої довіри до системи фінансової звітності, а також гострим дефіцитом кваліфікованих кадрів з цифрового та ESG аудиту. Необхідність переосмислення інституційної моделі управління якістю ризик-орієнтованого аудиту є суттєво важливою для забезпечення стабільності фінансової системи, захисту інвесторів та підтримання економічного зростання з урахуванням вимог сталого розвитку в умовах цифровізації.

Інституціоналізм розглядає соціальні явища через призму організаційних норм, правил та поведінкових структур. Інституційна модель охоплює формальні й неформальні механізми, які забезпечують якість аудиторських послуг, прозорість та підзвітність. Вона охоплює не лише нормативно-регуляторні інститути, але й інструментальні зв'язки між ними, аудиторськими фірмами, стейкхолдерами, користувачами фінансової звітності. При цьому інституційна модель аудиту має фокусуватися на превентивних заходах і здатності до швидкого реагування на зміну ландшафту ризиків, впливу динамічного розвитку інформаційних технологій, введення в дію глобальних міжнародних стандартів, появу нових сфер аудиту (ESG-звітність) і, відповідно, розвитку нових компетенцій аудиторів. Ці фактори створюють нагальну потребу в розробленні та впровадженні комплексної інституційної моделі управління якістю ризик-орієнтованого аудиту, яка б ефективно інтегрувала передові цифрові технології та сприяла перетворенню аудиту з обов'язкової функції на цінний актив для бізнесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останніми роками у світі та Україні з'явилося багато досліджень науковців і практиків, присвячених новим стандартам і ризик-орієнтованим підходам до якості аудиту, впливу на нього цифровізації. При цьому, частина публікацій присвячена також питанням концептуалізації аудиту як соціально-економічного інституту з чіткою структурою, ієрархією складових та

механізмами забезпечення якості аудиту. Зокрема, в своїх дослідженнях В. Жук та К. Мельник [1, 2] разом з О. Канцуровим [3], а також К. Мельник, О. Стащук, Т. Шматковська, Л. Медвідь [4] розглядають шляхи інституціонального розвитку теорії аудиту й систематизують різні підходи до визначення поняття «інститут аудиту», що відповідає визначенню соціально-економічного інституту за більшістю необхідних параметрів. Запропонована авторами модель інституту аудиту містить неформальні норми як джерела розвитку та ієрархічні складові організаційних структур як механізми його розвитку з урахуванням цифрового середовища та ESG концепцій. Проте в даних роботах відсутній аналіз конкретних механізмів формування цих важливих неформальних норм через професійну культуру, неформальні мережі тощо, не розглянуто в моделі можливі інституційні конфлікти, практично відсутній аналіз впливу цифровізації на трансформацію інституту аудиту, його формальних і неформальних норм.

Вплив цифрової трансформації на складові аудиторського бізнесу з оглядом програмних засобів, що застосовуються в аудиті, та основних напрямів розвитку ІТ технологій і ризиків, пов'язаних з їх використанням на практиці, розглянуто в роботах С. Онешко, О. Дроздова, Н. Іванова [5], Ю. Мороз [6], О. Рябчук [7], Н. Зdirko та Т. Мулик [8]. Аналіз світових тенденцій цифровізації аудиту на основі інтеграції технологій блокчейну, штучного інтелекту (ШІ), аналітики даних для оцінювання ризиків, тестування суттєвості, виявлення шахрайства тощо при виконанні аудиторських завдань міститься в дослідженнях вітчизняних, зокрема Л. Гевлича [9] і закордонних вчених Ф. Гаджієва зі співаторами [10], М. Г. Аллеса [11], Е. Перез-Галдерона та С. І. Алрахамнеха [12]. Також у роботах Х. Лахсіні та О. Таоюаб [13] наголошено на необхідності формування нових навичок аудиторів (цифрова грамотність, аналіз великих даних, кібербезпека, розуміння ШІ), зміни моделей навчання з урахуванням нових Міжнародних стандартів управління якістю аудиту, в основі яких лежить ризик-орієнтований підхід. Теоретичні та методичні аспекти впровадження ризик-орієнтованого підходу в корпоративних системах управління якістю аудиту висвітлено в роботах О. Лубенченко [14], О. Петрик [15], Н. Москаль [16], З. Бандури [17], І. Максимчук та Т. Уманець [18], В. Брайко [19], А. Гнатюка [20], Н. Хорунжак та інших [21] відповідно до українських реалій і часто з акцентом на оцінювання ризиків у специфічних практичних умовах.

Незважаючи на значний обсяг досліджень, більшість робіт закордонних науковців зосереджено на окремих технологічних аспектах або трансформації професії. Українські дослідження часто мають більш загальний характер або фокусуються на методиці ризик-орієнтованого аудиту без глибокого інтегрування цифрового контексту в інституційну модель. При цьому наукова проблема полягає в комплексному підході до інституційної моделі управління якістю ризик-орієнтованого аудиту як цілісної системи, що об'єднує взаємодію всіх основних її суб'єктів з чітким визначенням їх сучасних ролей, цільових функцій, методів взаємодії та критеріїв ефективності в умовах цифровізації.

Метою дослідження є розроблення концептуальної інституційної моделі управління якістю ризик-орієнтованого аудиту діяльності економічних агентів, адаптованої до викликів цифровізації.

Постановка завдання. Для досягнення мети визначено відповідні наукові завдання: дослідити та систематизувати теоретичні основи інституційної моделі управління якістю аудиту в умовах цифровізації; проаналізувати трансформаційний вплив новітніх цифрових технологій на ризик-орієнтований підхід в аудиті; розробити класифікацію та визначити цільові функції основних суб'єктів інституційної моделі управління якістю ризик-орієнтованого аудиту в умовах цифровізації; запропонувати критерії та методи досягнення цільових функцій суб'єктів інституційної моделі,

враховуючи специфіку цифрового середовища; оцінити регуляторні, етичні й компетентнісні аспекти, що виникають при застосуванні цифрових технологій в аудиті, та їх вплив на інституційну модель.

Для вирішення поставлених завдань використано відповідні методи: системно-структурний, порівняльний та функціональний аналіз, аналогія, моделювання, індукція, синтез.

Виклад основного матеріалу. Парадигма сучасного аудиту базується на синергії інституційного регулювання, ризик-орієнтованого підходу, управління якістю, цифровізації, ESG-складової та соціально-етичної відповідальності. Вона спрямована не тільки на підтвердження достовірності звітності, але й на забезпечення довіри у цифровій економіці. При цьому трансформаційні процеси в економіці зумовлюють зростаючу роль цифровізації як важливого чинника підвищення ефективності, прозорості та достовірності аудиту.

Інтенсивний розвиток штучного інтелекту, машинного навчання, аналітики великих даних, хмарних платформ, блокчейну змінює інституційне середовище, в якому здійснюється ризик-орієнтований аудит, впливаючи як на його методологічну основу, так і на систему управління якістю, визначаючи необхідність переосмислення традиційних механізмів інституційної взаємодії. Зокрема, новітні цифрові рішення дозволяють: проводити безперервний аудит (continuous auditing); виявляти приховані закономірності й ризики, здійснюючи у режимі реального часу аналіз великих обсягів фінансових і нефінансових даних; підвищувати рівень довіри через прозорість і відтворюваність процедур аудиту.

Для формування ефективної системи управління якістю ризик-орієнтованого аудиту (СУЯ РОА) в умовах цифровізації важливо класифікувати усіх стейкхолдерів інституційної моделі з відповідними цифровими інструментами та ефектом багаторівневої взаємодії суб'єктів аудиту на регуляторному, професійному, корпоративному, інформаційно-технологічному та суспільному рівнях (табл. 1).

Регуляторний рівень складається з державних установ України, зокрема Органу суспільного нагляду за аудиторською діяльністю (Рада з нагляду за аудиторською діяльністю), Міністерства фінансів, Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, НБУ, а також міжнародних організацій:

- IAASB (International Auditing and Assurance Standards Board) з розроблення міжнародних стандартів ISA, ISQM, ISSA 5000 та їх методичного забезпечення.
- IFAC (International Federation of Accountants) з координації професійної діяльності бухгалтерів і аудиторів, розвитку етичних норм і освіти за відповідними стандартами IESBA Code of Ethics та IES.
- IOSCO (International Organization of Securities Commissions) з регулювання розкриття фінансової інформації для ринків капіталу.
- OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development) з розроблення принципів корпоративного управління й розвитку політик прозорості та звітності, зокрема впровадження стандартів щодо ESG-звітності та аудиту нефінансових показників.
- IFIAR (International Forum of Independent Audit Regulators) з моніторингу якості аудиту на глобальному рівні та координації роботи незалежних регуляторів.
- EU (European Union) з гармонізації правил аудиту і встановлення обов'язкових вимог до аудиторських фірм відповідно до Директив ЄС.

На цьому рівні відбувається інтеграція цифрових інструментів у систему нормативно-правового регулювання, стимулюється цифрова уніфікація процесів аудиту, створюються умови для транскордонної сумісності даних. Регулятори активно розробляють стандарти використання ШІ в аудиті, формалізують вимоги до прозорості та пояснюваності алгоритмів. Одночасно підвищуються вимоги до управління ризиками

кібербезпеки, захисту персональних і фінансових даних. Викликом стає баланс між інноваціями та надійністю запровадження цифрових рішень без підриву довіри суспільства до незалежності аудиту.

Таблиця 1. Цифровізація в інституційній моделі управління якістю ризик-орієнтованого аудиту

<i>Рівень</i>	<i>Суб'єкти</i>	<i>Основні інструменти цифровізації</i>	<i>Ефект цифровізації</i>
Регуляторний	Державні регулятори (ОСНАД, Мінфін, НБУ, НКЦПФР), Міжнародні органи стандартизації (IAASB, IFAC, IOSCO)	Системи електронної звітності, XBRL, RegTech-рішення для нагляду, цифрові бази даних стандартів, аналітичні панелі для моніторингу системних ризиків, Big Data аналіз та ШІ у екосистемах регуляторного нагляду	Підвищення прозорості та уніфікації регулювання, швидке реагування на ризику
Професійний	Національні та міжнародні професійні об'єднання (АПУ, ФПБАУ, ACCA, ICAEW), Освітні та наукові інституції	Платформи e-Learning та сертифікації, віртуальні центри компетенцій, цифрові інструментарії та шаблони, Blockchain для ліцензування та сертифікатів, онлайн мережі професійних спільнот	Підвищення цифрової грамотності та формування у аудиторів нових компетентностей, контроль алгоритмічної упередженості
Корпоративний	Аудиторські фірми і мережі, аудитори, підрозділи внутрішнього аудиту компаній, аудиторські комітети, корпоративні клієнти	AuditTech з використанням ШІ та RPA, системи безперервного аудиту, інтеграція ERP-систем з модулями контролю ризиків, Big Data та ШІ-аналітика для виявлення аномалій, кібербезпека та цифрова етика, ESG-дашборди	Автоматизація процедур, зниження ризиків шахрайства, безперервний аудит, ефективність, зменшення витрат, зростання довіри
Інформаційно-технологічний	ІТ-компанії, Хмарні провайдери, Розробники програмного забезпечення аудиту	Хмарні платформи, автоматизація аудиту на основі пояснювального ШІ/МН, верифікація на основі блокчейну, протоколи кібербезпеки, сервіси API-інтеграції, Smart-контракти для ESG-звітності	Прозорість даних, масштабованість, надійність перевірок, єдина цифрова екосистема, підвищення безпеки
Суспільний	Стейкхолдери (інвестори, кредитори, громадськість, рейтингові агентства, ЗМІ)	Портали відкритих даних, електронні кабінети для користувачів звітності, цифрові платформи довіри, соціальні медіа та інструменти краудсорсингу для зворотного зв'язку, ESG-рейтингів у публічному доступі	Підвищення суспільної довіри, контроль з боку інвесторів та громадськості

*Розробка автора на основі [3, 9–16].

Професійний рівень складається з національних та міжнародних суб'єктів професійного самоврядування:

- Аудиторської палати України, через яку здійснюється професійне самоврядування аудиторів і суб'єктів аудиторської діяльності з контролем за дотриманням професійних стандартів і етичних норм, організацією підвищення кваліфікації аудиторів.

- Громадського об'єднання «Федерація професійних бухгалтерів і аудиторів України» з адаптації міжнародних стандартів (МСФЗ, МСА) до української практики.

- ACCA (Association of Chartered Certified Accountants) з розроблення глобальних стандартів для бухгалтерського обліку та аудиту, проведення сертифікації за програмою ACCA Qualification, розвитку професійної етики та підтримання цифровізації аудиту з використанням аналітики і ШІ.

- ICAEW (Institute of Chartered Accountants in England and Wales) з сертифікації за програмою ACA (Associate Chartered Accountant), розроблення методології аудиту, фінансового обліку та управління ризиками, активного впровадження в аудит цифрових технологій (аналіз великих даних, ШІ, ESG-звітність).

- Освітніх та наукових інституцій економічного спрямування (класичних та віртуальних університетів, інститутів НАН України, відомчих наукових установ) з масовим доступом до набуття аудиторами цифрових компетенцій, науковими дослідженнями цифрової трансформації аудиту та ризик-орієнтованого управління його якістю.

На цьому рівні професійні асоціації аудиторів забезпечують підтримку впровадження цифрових стандартів у практику, формуючи методології використання ШІ для оцінювання та прогнозування ризиків, розробляючи навчальні програми з Big Data аналітики та кібербезпеки, розвитку компетенцій у сфері здатності пояснити алгоритмічні рішення (explainability), розробляючи системи автоматизації аудиту ESG-звітності та кіберзахисту.

Корпоративний рівень містить організації, що безпосередньо здійснюють аудит або надають пов'язані послуги, а також корпоративних клієнтів, які є замовниками аудиту:

- Аудиторські фірми великої четвірки (Big4) і мережі, локальні та аудитори, які здійснюють обов'язковий та ініціативний аудит діяльності економічних агентів, оцінювання ризиків і формування аудиторських висновків, надання консультаційних послуг із використанням інтелектуальних платформ аудиту (KPMG Clara, EY Helix, Deloitte Omnia), аналітичних систем цифрових технологій аналізу великих даних, ШІ, автоматизації процесів (RPA), блокчейну для перевірки даних, безперервного аудиту, що сприяє підвищенню довіри.

- Підрозділи внутрішнього аудиту, що контролюють операції та ризики в реальному часі, проводять аудит IT-процесів, здійснюють превентивний контроль з використанням корпоративних систем (SAP GRC, Oracle Risk Management, TeamMate+, RPA UiPath, Tableau тощо).

- Аудиторські комітети корпоративних клієнтів, які здійснюють контроль незалежності аудиту, оцінювання IT-контролів, забезпечення кібербезпеки, використовуючи GRC-платформи, BoardEffect, панелі управління ризиками, що підвищує прозорість рішень, оптимізує взаємодію з аудитором через діджитал платформи, покращує кіберзахист.

Інформаційно-технологічний рівень об'єднує суб'єктів, які формують цифрову інфраструктуру, пропонують інтегровані рішення та технологічні сервіси, що забезпечують високу швидкість опрацювання даних, автоматизацію процесів і безпеку інформації для учасників інших рівнів інституційної моделі:

- IT-компаній та розробників програмного забезпечення (ПЗ) для аудиту з підтримання систем автоматизації аудиторських процесів, платформ на основі AI, Big Data аналітики, RPA, блокчейн для забезпечення прозорості фінансових даних.

- Провайдерів хмарних сервісів (Cloud providers) з надання інфраструктури для зберігання даних, організації віддаленого доступу до аналітичних ресурсів, забезпечення кібербезпеки.

- Постачальників систем захисту з упровадження рішень для захисту аудиторських даних, шифрування інформаційних потоків, систем виявлення та запобігання кіберзагрозам.

- Провайдерів аналітичних платформ і технологій Big Data з розроблення інструментів для аналізу великих обсягів фінансових і нефінансових даних, використання МН для виявлення аномалій та оцінювання ризиків.

- Інтеграторів систем та консалтингові компанії у сфері ІТ з адаптації цифрових рішень до специфіки аудиторської діяльності, інтеграція з ERP-системами клієнтів, рейтингування аудиторських ІТ рішень.

- Постачальників технологій e-Learning, AR/VR для навчання та професійних тренінгів.

Суспільний рівень інституційної моделі відіграє важливу роль у формуванні довіри до аудиту та фінансової звітності. Його суб'єкти зосереджені на контролі, комунікації та формуванні стандартів прозорості й використовують цифровізацію для формування публічного контролю та впливу на поведінку бізнесу й регуляторів. Важливу роль у цьому відіграють платформи громадського моніторингу, краудсорсингові сервіси, інтерактивні дашборди відкритих даних, інтеграція ESG і блокчейн у звітність, які дозволяють стейкхолдерам, зокрема ЗМІ, рейтинговим агентствам, громадським і неурядовим організаціям, громадським активістам аналізувати великі масиви інформації здійснювати ESG-рейтингування в публічному доступі, виявляти порушення й захищати права споживачів. При цьому соціальні мережі стають каналом миттєвої реакції та підзвітності, що посилює репутаційні ризики для компаній.

Таким чином, цифровізація інституційної моделі управління якістю ризик-орієнтованого аудиту створює новий стратегічний ландшафт, у якому змінюються не лише інструменти, але й розподіл функцій, взаємозалежності та логіка взаємодії між суб'єктами її рівнів. Якщо раніше визначальну роль у формуванні стандартів і процедур відігравали суб'єкти регуляторного та професійного рівнів, то сьогодні розвиток цифрових технологій стимулює перехід від вертикальної ієрархії до інтегрованої екосистеми, де інформаційні потоки й технологічні сервіси забезпечують взаємодію у режимі реального часу. Управління якістю стає не лише регуляторним процесом, а й технологічною екосистемою, де алгоритми ШІ/МН, блокчейн і Big Data-аналітика інтегруються у щоденну практику аудиторів.

При цьому, впроваджуючи інтелектуальні інформаційні технології та формуючи стандарти їх використання у практичній діяльності раніше, ніж вони будуть затверджені на регуляторному рівні, суб'єкти корпоративного рівня стають драйверами цифрової трансформації, джерелами практичних інновацій, а не лише виконавцями вимог. А регуляторні органи поступово переходять до моделі відкритого регулювання, де основним є створення методологічних рамок для використання цифрових технологій, забезпечення стандартизованого обміну даними і моніторинг у реальному часі.

Також зростає вплив суб'єктів професійного рівня, які відіграють ролі як гарантів етики, так і провайдерів нових цифрових компетенцій, коли їх освітні та сертифікаційні програми стають важливим інструментом формування цифрового мислення та цифрового професійного стандарту. Це часто випереджає регуляторні норми.

Запровадження технологій блокчейн та відкритих API створюють основу для формування мережевої архітектури довіри з прозорим обміном інформацією між аудитором, клієнтами, регуляторами та суспільством, що знижує інформаційну асиметрію та підвищує підзвітність. Публічні дашборди, ESG-рейтингування та автоматизовані аналітичні звіти підвищують значення стейкхолдерів і впливають на репутаційний капітал компаній.

Зауважимо, що цифрова трансформація інституційної моделі управління якістю ризик-орієнтованого аудиту супроводжується як створенням нових можливостей, так і виникненням нових загроз. Поширення використання хмарних технологій та зростання обсягів даних збільшують ризик їх витоку чи компрометації, що може підірвати довіру до аудиторських висновків. Також існуюча нерівномірність цифрової зрілості суб'єктів моделі створює цифровий розрив і ускладнює стандартизацію процедур контролю

якості. Використання ШІ/МН у перевірках вимагає пояснювальності рішень і супроводжується ризиком недовіри до результатів аудиту через «чорні скриньки» алгоритмів, а залежність від технологічних провайдерів формує додаткові ризики концентрації уразливостей в ІТ-інфраструктурі.

Етичні виклики пов'язані зі стрімким розвитком автоматизації можуть призвести до ризиків ігнорування ESG-принципів та зниження соціальної відповідальності суб'єктів аудиторської діяльності, що загрожує репутаційними втратами. Тож при належному управлінні ризиками цифровізація здатна стати драйвером прозорості та ефективності аудиту, але за відсутності превентивних заходів вона стає джерелом системних збоїв у механізмах довіри.

Висновки. В умовах цифровізації архітектура інституційної моделі управління якістю ризик-орієнтованого аудиту трансформується з ієрархічної на екосистемну, де основними цінностями виступають цифрові дані як стратегічний актив та цифрова взаємодія як важлива основа довіри. Така трансформація зумовлює необхідність не лише переосмислення нормативно-правової бази, але й оновлення методологічних засад аудиту, зокрема в частині інтеграції штучного інтелекту, автоматизованих аналітичних систем, блокчейну та кіберзахисту. Це вимагає нових підходів до підготовки аудиторів, орієнтованих на розвиток цифрових і міждисциплінарних компетенцій, а також формування стійких партнерських взаємин між регуляторами, бізнесом, професійними об'єднаннями, інформаційно-технологічними компаніями та суспільством. Тільки за умови такої взаємодії можливе забезпечення високої якості та довіри до аудиту в цифровій економіці.

Conclusions. In the context of digitalization, the architecture of the institutional model of quality management in risk-oriented auditing is transforming from a hierarchical to an ecosystem-based structure, where the core values are digital data as a strategic asset and digital interaction as a crucial foundation of trust. This transformation necessitates not only a rethinking of the regulatory and legal framework but also the renewal of the methodological foundations of auditing, particularly in terms of integrating artificial intelligence, automated analytical systems, and cybersecurity. It requires new approaches to auditor training, focused on the development of digital and interdisciplinary competencies, as well as the establishment of sustainable partnerships among regulators, businesses, professional associations, information technology companies, and society. Only under such cooperation is it possible to ensure high-quality and trust in auditing within the digital economy.

Список використаних джерел

1. Жук В. М., Мельник К. П. Інститут аудиту: сутність та його складові. *Економіка АПК*. 2020. № 11. С. 60–73. DOI: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202011060>
2. Жук В. М., Мельник К. П. Теорія аудиту: «класичне ядро» та розвиток. *Облік і фінанси*. 2020. № 4 (90). С. 89–102.
3. Жук В. М., Канцуров О. О., Мельник К. П. *Концептуальні основи аудиторського забезпечення сталого розвитку сільських територій : монографія*. Київ : ННЦ ІАЕ, 2021. 176 с.
4. Мельник К. П., Сташук О. В., Шматковська Т. О., Медвідь Л. Г. Інституціональний розвиток методології наукових досліджень з обліку і аудиту. *Вісник ЛТЕУ. Економічні науки*. 2021. № 64. С. 97–102.
5. Онешко С. В., Дроздова О. Г., Іванова Н. А. Щодо зростання інформаційного потенціалу цифрового економічного простору: модернізація бухгалтерського обліку та аудиту в Україні. *Академічні візії*. 2023. Вип. 21. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/446/422> Doi: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.8143112>.
6. Мороз Ю., Гайдучок Т. Цифрова трансформація аудиторського бізнесу: нові горизонти та перспективи. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2023. № 5 (05). С. 109–114. DOI: <https://doi.org/10.32782/dees.5-17>
7. Рябчук О. Г., Ракуть Д. О. Аудит і штучний інтелект: як технології змінюють професію аудитора. DOI: <https://doi.org/10.32782/1814-1161/2025-1-9>

8. Здирко Н. Г., Мулик Т. О., Мулик Я. І. Використання штучного інтелекту в аудиторській діяльності: переваги і виклики. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2024. № 3(69). С. 39–53. DOI: <https://doi.org/10.37128/10.37128/2411-4413-2024-3-3>
9. Гевлич Л. Л. Інформаційні технології в обліку і аудиті: проблеми та перспективи в диджитал економіці. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2023. № 3. С. 40–44. DOI: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2023-318-3-6>
10. Hajiyev F., Babayev N., Gasimov F. Organisation and Areas of Development of International Audit in the Digital Economy. *Scientific Bulletin of Mukachevo State University. Series «Economics»*. 2025. № 12 (2). С. 23–33. DOI: <https://doi.org/10.52566/msu-econ2.2025.23>
11. Alles M. G., Munoko I., Vasarhelyi M. A. Ethics and the Future of Artificial Intelligence in Auditing. 2022. DOI: <https://doi.org/10.4324/9781003198123-12>
12. Perez-Calderon E., Alrahmaneh S. I. Impact of artificial intelligence on auditing: an evaluation from the profession in Jordan. 2025. DOI: <https://doi.org/10.1007/s43621-025-01058-3>
13. Lahsini H., Taouab O. Adapting to the Digital Era: Transformations in the audit profession and the emergence of new skills. *Revue Internationale des Sciences de Gestion*. 2024. Vol. 7. No. 1. P. 882–897.
14. Лубенченко О. Е. Застосування Міжнародного стандарту аудиту 315 «Ідентифікація та оцінювання ризиків суттєвого викривлення через розуміння суб'єкта господарювання і його середовища» в аудиторській практиці. *Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту*. 2021. № 3–4. С. 51–63. DOI: <https://doi.org/10.31767/nasoa.3-4-2021.06>
15. Петрик О. *Аудит в умовах сталого розвитку: монографія*. Київ : КНЕУ, 2021. 231 с.
16. Москаль Н. Комплексний підхід до оцінки безперервності діяльності підприємства: обліково-аналітичні аспекти. *Економіка та суспільство*. 2024. № 65. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-39>
17. Москаль Н. В., Бандура З. Л., Кріль Я. Я. Сучасні аспекти управління якістю аудиторських послуг. *Економіка. Фінанси. Право*. 2023. № 10. С. 24–27. DOI: <https://doi.org/10.37634/efp.2023.10.5>
18. Максимчук І., Уманець Т. Організація внутрішнього аудиту на підприємствах: ризик-орієнтований підхід. *Економіка. Фінанси. Право*. 2021. № 8. С. 15–18. URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/handle/123456789/25786> (дата звернення: 03.10.2024). DOI: <https://doi.org/10.37634/efp.2021.8.3>
19. Брайко В. Роль зовнішнього аудиту в забезпеченні ефективності корпоративного управління. URL: https://isu-conference.com/wp-content/uploads/2025/02/Athens_Greece_26.02.25.pdf (дата звернення: 20.06.2025).
20. Гнатюк А. Ризик-орієнтований аудит основних засобів: сучасні методи та міжнародні стандарти. *Economics*. 2024. № 47 (2024). С. 27–32. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V47\(2024\)-04](https://doi.org/10.31521/modecon.V47(2024)-04)
21. Хорунжак Н., Кошинець М. Інституційні засади якості аудиту й аудиторської діяльності в Україні. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації*. 2018. Вип. 3–4. С. 67–76.

References

1. Zhuk V. M., Melnyk K. P. (2020) Instytut audytu: сутnist ta yoho skladovi [Institute of audit: essence and its components]. *Ekonomika APK [Agrarian Economy]*, vol. 11, pp. 60–73. DOI: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202011060>
2. Zhuk V. M., Melnyk K. P. (2020) Teoriia audytu: “klasychne yadro” ta rozvytok [Audit theory: “classical core” and development]. *Oblik i finansy [Accounting and Finance]*, no. 4 (90), pp. 89–102. (In Ukrainian).
3. Zhuk V. M., Kancurov O. O., Melnyk K. P., Zhuk V. M., Kantsurov O. O., Melnyk K. P. (2021). *Kontseptualni osnovy audyorskoho zabezpechennia staloho rozvytku silskykh terytorii* [Conceptual foundations of audit support for sustainable development of rural areas]. Kyiv: NNC IAE. (In Ukrainian).
4. Melnyk K. P., Stashchuk O. V., Shmatkovska T. O., Medvid L. H. (2021) Instytutsiinalnyi rozvytok metodolohii naukovykh doslidzhen z obliku i audytu [Institutional development of research methodology in accounting and auditing]. *Visnyk LTEU. Ekonomichni nauky*, no. 64, pp. 97–102. (In Ukrainian).
5. Oneshko S. V., Drozdova O. H., Ivanova N. A. (2023) Shchodo zrostantia informatsiinoho potentsialu tsyfrovoho ekonomichnogo prostoru: modernizatsiia bukhgalterskoho obliku ta audytu v Ukraini [Regarding the growth of the information potential of the digital economic space: modernization of accounting and auditing in Ukraine]. *Akademichni vizyiv*, no. 21. Available at: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/446/422>. Doi: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.8143112> (In Ukrainian).
6. Moroz Y., Haiduchok T. (2023) Tsyfrova transformatsiia audyorskoho biznesu: novi horizonty ta perspektyvy [Digital transformation of the audit business: new horizons and prospects]. *Tsyfrova ekonomika ta ekonomichna bezpeka*, no. 5 (05), pp. 109–114. DOI: <https://doi.org/10.32782/dees.5-17>
7. Riabchuk O. H., Rakut D. O. (2025) Audit i shtuchnyi intelekt: yak tekhnolohii zminuiat profesiuu auditora [Audit and artificial intelligence: how technology is transforming the auditor profession]. DOI: <https://doi.org/10.32782/1814-1161/2025-1-9>

8. Zdyrko N. H., Mulyk T. O., Mulyk Ya. I. (2024) Vykorystannia shtuchnoho intelektu v audytorskii diialnosti: perevahy i vyklyky [Use of artificial intelligence in auditing activity: advantages and challenges]. *Ekonomika, finansy, menedzhment: aktualni pytannia nauky i praktyky*, no. 3 (69), pp. 39–53. DOI: <https://doi.org/10.37128/10.37128/2411-4413-2024-3-3>
9. Hevlych L. L. (2023) Informatsiini tekhnologii v obliku i audyti: problemy ta perspektyvy v dydzhytal-ekonomitsi [Information technologies in accounting and auditing: problems and prospects in the digital economy]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. Ekonomichni nauky*, no. 3, pp. 40–44. (In Ukrainian). DOI: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2023-318-3-6>
10. Hajiyev F., Babayev N., Gasimov F. (2025) Organisation and areas of development of international audit in the digital economy. *Scientific Bulletin of Mukachevo State University. Series "Economics"*, vol. 12, no. 2, pp. 23–33. DOI: <https://doi.org/10.52566/msu-econ2.2025.23>
11. Alles M. G., Munoko I., Vasarhelyi M. A. (2022) Ethics and the future of artificial intelligence in auditing. DOI: <https://doi.org/10.4324/9781003198123-12>
12. Perez-Calderon E., Alrahamneh S. I. (2025). Impact of artificial intelligence on auditing: an evaluation from the profession in Jordan. DOI: <https://doi.org/10.1007/s43621-025-01058-3>
13. Lahsini H., Taouab O. (2024) Adapting to the Digital Era: Transformations in the audit profession and the emergence of new skills. *Revue Internationale des Sciences de Gestion*, vol. 7, no. 1, pp. 882–897.
14. Lubenchenko O. E. (2021) Zastosuvannia Mizhnarodnoho standartu audytu 315: identyfikatsiia ta otsiniuvannia ryzykiv suttyevogo vykryttia cherez rozuminnia subiekta gospodaruvannia i yoho seredovyshcha v audytorskii praktytsi [Application of ISA 315: identification and evaluation of risks of material misstatement through understanding the entity and its environment in audit practice]. *Naukovyi visnyk Natsionalnoi akademii statystyky, obliku ta audytu*, no. 3–4, pp. 51–63. (In Ukrainian). DOI: <https://doi.org/10.31767/nasoa.3-4-2021.06>
15. Petryk O. (2021). *Audit v umovakh staloho rozvytku* [Audit under sustainable development]. Kyiv: KNEU. (In Ukrainian).
16. Moskal N. (2024) Kompleksnyi pidkhid do otsinky bezperernosti diialnosti pidpriemstva: oblikovo-analitychni aspekty [A comprehensive approach to assessing business continuity: accounting and analytical aspects]. *Ekonomika ta suspilstvo*, no. 65. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-39>
17. Moskal N. V., Bandura Z. L., Kril Ya. Ya. (2023) Suchasni aspekty upravlinnia yakistiu audytorskykh posluh [Modern aspects of audit quality management]. *Ekonomika. Finansy. Pravo*, no. 10, pp. 24–27. DOI: <https://doi.org/10.37634/efp.2023.10.5>
18. Maksymchuk I., Umanets T. (2021) Orhanizatsiia vnutrishnoho audytu na pidpriemstvakh: ryzyk-oriientovanyi pidkhid [Organization of internal audit in enterprises: risk-oriented approach]. *Ekonomika. Finansy. Pravo*, no. 8, pp. 15–18. Available at: <http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/handle/123456789/25786> (accessed: 12 July 2025). (In Ukrainian). DOI: <https://doi.org/10.37634/efp.2021.8.3>
19. Braiko V. (2025) Rol zovnishnoho audytu v zabezpechenni efektyvnosti korporatyvnoho upravlinnia [The role of external audit in ensuring corporate governance effectiveness]. Available at: https://isu-conference.com/wp-content/uploads/2025/02/Athens_Greece_26.02.25.pdf (accessed: 24 July 2025). (In Ukrainian).
20. Hnatiuk A. (2024) Ryzyk-oriientovanyi audyt osnovnykh zasobiv: suchasni metody ta mizhnarodni standarty [Risk-oriented audit of fixed assets: modern methods and international standards]. *Economics* (electronic journal), vol. 47, pp. 27–32. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V47\(2024\)-04](https://doi.org/10.31521/modecon.V47(2024)-04)
21. Khorunzhak N., Koshynets M. (2018) Instytutsiini zasady iakosti audytu y audytorskoii diialnosti v Ukraini [Institutional bases of audit quality and auditing activity in Ukraine]. *Instytut bukhhalterskoho obliku, kontrol ta analiz v umovakh hlobalizatsii*, no. 3–4, pp. 67–76. (In Ukrainian).